

Helsingin Saksalaisen koulun perusopetuksen (vuosiluokat 5–9) äidinkielen ja kirjallisuuden (FIM) opetussuunnitelma

OMAN KOULUN JOHDANTO

Helsingin Saksalaisen koulun äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa korostuvat kulttuurien välinen vuorovaikutus ja suomen ja saksan erot. Jo alaluokilta oppilaat tottuvat myös suomalaisen ja saksalaisen koulukulttuurin eroihin. He alkavat jo varhain harjoitella näille kulttuureille tyypillisiä suullisia ja kirjallisia vuorovaikutuskäytänteitä. Opetuksen tavoitteena on ohjata oppilasta hahmottamaan kielten ja kulttuurien samankaltaisuuksia ja eroja sekä vahvistaa oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä.

Koska koulun opetus on pääosin saksankielistä, korostetaan äidinkielen opetuksessa suomen kielen ja kulttuurin erityislaatua. Kirjallisuutta ja muita tekstejä pyritään lukemaan runsaasti kaikilla luokka-asteilla ja niitä käsitellään monipuolisesti innostaen oppilaita omaehtoiseen lukemiseen. Suomen kielen ja kulttuurin ominaispiirteitä ja kielen ilmaisuvarojen rikkautta pyritään nostamaan esiin luonteivissa yhteyksissä mahdollisimman paljon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustana on perustaitojen – kirjoittamisen, lukemisen, puhumisen ja kuuntelemisen – opetteleminen sekä näiden taitojen jatkuva varmistaminen ja hiominen. Opetuksen tarkoituksena on vahvistaa vuorovaikutus- ja oppimaan oppimisen taitoja.

A/C- ja B-luokkien eroista

Helsingin Saksalaisessa koulussa noudatetaan pääpiirteissään äidinkielen ja kirjallisuuden valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteita, mutta koulun erityisluonteen takia on kiinnitettävä huomiota siihen, että A/C- ja B-luokkien oppilaat ovat suomen kielen taidoiltaan varsin eritasoisia. B-luokkien oppilaat ovat kotitaustaltaan yleensä suomenkielisiä, ja heidät on valittu kouluun mm. kielellisiä valmiuksia testaavan soveltuvuuskokeen perusteella. A/C-luokkien oppilaat ovat suureksi osaksi kaksikielisiä ja tulleet koulun ensimmäiselle luokalle saksan kielen taitonsa perusteella. He ovat suomen kielen taidoiltaan yleensä sangen heterogeenisiä, mikä osittain johtuu siitä, että luokissa on paluumuuttajia ja oppilaita, jotka käyttävät suomea vain toisena kotikielenä.

Lisäksi A/C-luokkien opetus on lähes pelkästään saksankielistä ja monet oppilaat lukevat suomenkielisiä tekstejä vain äidinkielen tunneilla. Oppilaiden erot korostuvat erityisesti kirjoittamisessa: tottumattomuus kirjoitettuun suomeen näkyy mm. sanaston ja rakenteiden puheenomaisuutena ja sanavaraston niukkuutena.

Kuitenkin edellytetään, että myös A/C-luokkien oppilaiden tiedot ja taidot vastaavat 9. luokalla valtakunnallisia tavoitteita. Tämä tuottaa lähes aina opetuksessa ongelmia, ja vaikka sama opetussuunnitelma on käytössä molemmilla luokilla, on A/C-luokilla keskityttävä B-luokkia enemmän perustaitojen opettelemiseen ja harjoittamiseen.

Äidinkieli ja suomi toisena ja vieraana kielenä (S2) -oppiaine tekevät tiivistä yhteistyötä. Kummassakin oppiaineessa on oppilaita, jotka hyötyvät rinnakkaisryhmän opetuksesta ja opiskelevat siellä soveltuvia kokonaisuuksia.

VUOSILUOKAT 5 - 6

Vuosiluokka 5 ja 6

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1 - T4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> osallistuu erilaisiin ryhmiin ja niiden tulosten esittelemiseen harjaantuu keskustelijana ja oman mielipiteensä ilmaisijana suunnittelee ja pitää erilaisia suullisia esityksiä (esim. esittelee lukemiaan kirjoja tai omia harrastuksiaan) esittää pienryhmissä lyhyitä näytelmiä ja sketsejä	L1, L2, L3, L6, L7
T5 - T9 Tekstien tulkitseminen	<ul style="list-style-type: none"> lukee erityyppisiä tekstejä ja ymmärtää fiktiivisen ja ei-fiktiivisen tekstin eron harjoittelee muistiinpanotekniikkaa harjoittelee tiedonhakua ja arviointia osaa kertoa ja keskustella lukemastaan	L1, L2, L4, L5, L6
T10 - T14 Tekstien tuottaminen	<ul style="list-style-type: none"> harjoittelee tekstien suunnittelua ja korjaamista laatii lähinnä kertovia tekstejä mutta harjoittelee myös erilaisten asiatekstien kirjoittamista harjoittelee alkukirjainta, yhdyssanoja ja välimerkkejä harjoittelee otsikon laatimista ja kappalejakoja harjoittelee tekstien tuottamista sekä käsin että tietotekniikkaa hyödyntäen harjoittelee Power Pointin tai muun esitysgrafiikan perusteita ja havainnollistaa esitystään tekniikkaa hyödyntäen	L2, L4, L5, L6

T15 - T17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	<ul style="list-style-type: none"> • opiskelee kielentuntemuksen perusasiat: sanaluokat, nominien taivutuksen, verbin persoonamuodot ja aikamuodot • löytää subjektin, predikaatin ja objektin yksinkertaisista lauseista • harjoittelee tunnistamaan virkkeen ja erilaisten lauseiden eron • käyttää pilkkua pää- ja sivulauseen välissä • lukee runsaasti koti- ja ulkomaista lasten- ja nuortenkirjallisuutta • oppii valitsemaan itseään kiinnostavia kirjoja • tutustuu esimerkkien avulla kirjallisuuden kolmijakoon sekä opettelee käyttämään keskeisiä kirjallisuuden käsitteitä (esim. juoni, pää- ja sivuhenkilöt, kertoja, miljöö) • tutustuu ikäkaudelleen sopiviin runoihin • lukee eläytyen ja leikkii kielellä 	L4, L2
--	--	--------

VUOSILUOKAT 7 - 9

Vuosiluokka 7

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1 - T4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • osallistuu erilaisiin ryhmittöihin ja niiden tulosten esittelemiseen • harjaantuu keskustelijana ja oman mielipiteensä ilmaisijana • laatii ja pitää esitelmiä, esimerkiksi valitusta kirjasta, ja oppii havainnollistamaan 	L1, L2, L3, L6, L7

	<ul style="list-style-type: none"> • esittää pienryhmissä lyhyitä näytelmiä ja sketsejä • harjoittelee palautteen antamista ja saamista 	
T5 - T9 Tekstien tulkitseminen	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa, erittelee ja vertailee erilaisia tekstejä • harjoittelee luku- ja opiskelustrategioita • harjoittelee tiedon hakua ja arviointia 	L1, L2, L4, L5, L6
T10 - T14 Tekstien tuottaminen	<ul style="list-style-type: none"> • laatii kuvauksia, kertomuksia, selostuksia ja tiivistelmiä • kiinnittää huomiota kirjoitelman ulko- ja kieliasuun • harjoittelee alkukirjainta, yhdyssanoja ja välimerkkejä • tiedostuu puhutun ja kirjoitetun kielen eroista • harjoittelee otsikon laatimista ja kappalejakoja • harjoittelee asiatekstin rakentamista: ideointi ja suunnittelu, tekstin kokonaisrakenne (alitus, käsittely ja lopetus) sekä kappaleen rakenne ja tekstin viimeistely • harjoittelee tekstien tuottamista sekä käsin että tietotekniikkaa hyödyntäen • opiskelee PowerPointin tai muun esitysgrafiikan perusteet ja havainnollistaa esitystään tekniikkaa hyödyntäen 	L2, L4, L5, L6
T15 - T17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	<ul style="list-style-type: none"> • opiskelee sanaluokat ja nominien ja verbien taivutusta • lukee koti- ja ulkomaista nuortenkirjallisuutta • valitsee osan kirjoista itse, osan valitsee opettaja koko luokalle • tutustuu esimerkkien avulla kirjallisuuden kolmijakoon sekä harjaantuu käyttämään keskeisiä kirjallisuuden käsitteitä (esim. kerronta, kuvaus, kertoja, miljöö) • tutustuu ikäkaudelleen sopiviin runoihin • lukee eläytyen 	L4, L2

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1 - T4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • harjaantuu esiintymään luontevasti erilaisissa puhe- ja esiintymistilanteissa sekä yksin että ryhmässä • harjaantuu keskustelijana sekä vakuuttavana oman mielipiteensä ilmaisijana ja perustelijana • laatii ja pitää esitelmiä, esimerkiksi kirjasta, ja oppii havainnollistamaan • pystyy luontevasti ja asiallisesti antamaan palautetta ja vastaanottamaan sitä sekä oppilastovereiltaan että opettajalta. 	L1, L2, L3, L6, L7
T5 - T9 Tekstien tulkitseminen	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa, erittelee ja vertailee erilaisia tekstejä, muun muassa argumentoivia tekstejä • oppii tunnistamaan kielellisen vaikuttamisen keinoja • harjoittelee tiedon hakua ja arviointia • perehtyy painettuun ja sähköiseen viestintään ja harjaantuu tarkastelemaan kriittisesti erityyppisten tekstien luotettavuutta 	L1, L2, L4, L5, L6
T10 - T14 Tekstien tuottaminen	<ul style="list-style-type: none"> • laatii mielipidekirjoituksia, esimerkiksi arvostelun ja yleisönosastokirjoituksen • harjoittelee referointia ja tiivistämistä • osaa asetella tekstinsä ja hallitsee suomen oikeinkirjoituksen perusteet • harjoittelee alkukirjainta, yhdyssanoja ja välimerkkejä • tiedostuu puhutun ja kirjoitetun kielen eroista • harjoittelee otsikon laatimista ja kappalejakoja • harjoittelee tekstien tuottamista sekä käsin että tietotekniikkaa hyödyntäen • opiskelee Power Pointin tai muun esitysgrafiikan perusteet ja havainnollistaa esitystään tekniikkaa hyödyntäen 	L2, L4, L5, L6

<p>T15 - T17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • oppii modukset ja lauseenjäsenet • syventää kielitietoisuuttaan ja oppii ymmärtämään kielen eri rekistereitä ja kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia • perehtyy keskeisiin tyyliuntauksiin: romantiikkaan ja realismiin • tutustuu muutamiin proosan lajeihin (esim. fantasiaan, sciifiin ja dekkareihin) tekstinäytteiden avulla sekä lukee yksin tai ryhmässä näihin lajeihin kuuluvaa kirjallisuutta • monipuolistaa nuortenkirjojen tuntemustaan • harjaantuu käyttämään tärkeimpiä kirjallisuusanalyysin käsitteitä kyetäkseen keskustelemaan kirjallisuudesta sekä muista kulttuurintuotteista 	<p>L4, L2</p>
--	--	---------------

Vuosiluokka 9

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
<p>T1 - T4 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p>	<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • pystyy esiintymään luontevasti erilaisissa puhe- ja esiintymistilanteissa sekä yksin että ryhmässä • osaa suunnitella ja toteuttaa laajahkon puheesityksen • tiedostuu vahvuuksistaan ja heikkouksistaan viestijänä ja kehittää taitojaan 	<p>L1, L2, L3, L6, L7</p>
<p>T5 - T9 Tekstien tulkitseminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lukee erityyppisiä kaunokirjallisia tekstejä ja analysoi niitä • kykenee arvioimaan kriittisesti lukemaansa, kuulemaansa ja näkemäänsä 	<p>L1, L2, L4, L5, L6</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • harjaantuu asiatekstien, myös laajempien kokonaisuuksien, lukijana ja oppii erottamaan oleellisen • hakee tietoa ja osaa arvioida sen luotettavuutta ja käyttökelpoisuutta 	
T10 - T14 Tekstien tuottaminen	<ul style="list-style-type: none"> • kykenee laatimaan omia tekstejä muita tekstejä hyödyntäen ja viittaamaan toisiin teksteihin • osaa laatia muodoltaan ja sisällöltään eheän lopputyön • harjoittelee sisällys- ja lähdeluettelon laatimista • laatii novellianalyysin ja pohdiskelevia tekstejä, esim. esseen 	L2, L4, L5, L6
T15 - T17 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	<ul style="list-style-type: none"> • oppii tunnistamaan ja käyttämään lauseenvastikkeita • kertoo kielenhuollon ydinasiat ja opiskelee lyhenteitä, numeroilmauksia ja vierassanoja • tutustuu kielten maailmaan: maailman kieliin, suomen sukukieliin, suomen murteisiin ja slangiin sekä suomen kirjakielen kehitykseen • perehtyy suomen kielen ominaispiirteisiin ja oppii vertailemaan suomea ja saksaa • tutustuu monipuolisesti suomalaiseen kulttuuriin • tiedostuu omasta kieli- ja kulttuuri-identiteetistään • tutustuu Kalevalaan ja suomalaiseen kansanperinteeseen • perehtyy suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin ja tutustuu joihinkin klassikoihin • lukee monipuolisesti sekä katkelmia että kokonaisteoksia 	L4, L2

VALINNAISKURSSIT

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa voidaan tarjota myös valinnaiskursseja. Lukuvuonna 2016–17 tarjotaan viidesluokkalaisille draamakasvatuksen kurssia ja seitsemäsluokkalaisille luovan kirjoittamisen kurssia.

Draamakasvatus

Draamakasvatus5. luokka		
Sisällöt	Tavoitteet	Työtavat
Ryhmyttäminen ja draamasopimus (4 t)	<ul style="list-style-type: none"> • Tutustuminen • Yhteisten pelisääntöjen sopiminen (draamasopimuksen kirjoittaminen) • Turvallisen ja luottamuksellisen ilmapiirin luominen	Esim. <ul style="list-style-type: none"> • Leikit ja pelit (tutustuminen, ryhmäytymisleikkejä) • Ryhmän yhteisen draamasopimuksen kirjoittaminen
Rooli ja siinä toimiminen (2 t)	<ul style="list-style-type: none"> • Roolimerkin merkityksen ymmärtäminen • Fiktio / esteettisen kahdentumisen hahmottaminen	Esim. <ul style="list-style-type: none"> • Opettaja roolissa • Liikkuvat patsaat • statukset • Kollektiivinen rooli:<ul style="list-style-type: none"> · kuuma tuoli · roolinvaihto jne. · kirjeet ja päiväkirjat

<p>Draamaleikki ja improvisaatio (5 t)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • JOO-periaatteen oppiminen • heittäytyminen • Tarinankerronta, dramaturgisen ajattelun kehittäminen <p>(alku, keskikohta, loppu)</p>	<p>Esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erilaisia leikkejä, joiden avulla haetaan heittäytymisrohkeutta / hetkeen tarttumista <p>• lahjan antaminen ja vastaanottaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Improvisaatiota pienryhmissä • tarinankerrontaa esim. kuvan pohjalta • sana-assosiaatio • sana kerrallaan -tarinat
<p>Prosessidraama (5 t)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prosessidraaman työtapoihin tutustuminen • pitkäjänteinen työskentely • keskittyminen • ryhmän kannalta mielekkääseen teemaan tutustuminen (esim. kirjallisuusaihe) 	<p>Esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • opettaja roolissa • patsastekniikka • kuuma tuoli • rooli seinällä • ajatusäänet • hetken merkitseminen
<p>Aistiharjoitukset (2 t)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • keskittyminen ja aistihavaintojen käyttö 	<p>Esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • äänimaisemat

		<ul style="list-style-type: none"> • kuvien piirtäminen selkään
Naamiot (2 t)	<ul style="list-style-type: none"> • naamiotyöskentelyyn tutustuminen (liikekieli, ei puhuta) • keuhonhallinnan ja liikeilmaisun harjoittelu 	<p>Esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunteiden käsittely ja tunnistaminen • pariharjoitukset
Esittävä draama (10 t)	<ul style="list-style-type: none"> • oman esityksen valmistaminen • tarinankerronta, dramaturgisen ajattelun kehittäminen • toiminnan tavoitteellisuuden ymmärtäminen • projektin valmiiksi saattaminen 	<p>Esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarinan luominen (paikat, keskeiset tapahtumat, henkilöt) • tilanteiden määrittäminen • henkilöhahmojen luominen • käsikirjoittaminen (mahdollinen yhteistyö FIM/luova kirjoittaminen) • kohtauksien improvisoiminen/harjoittelu • roolien valinta, puvustus, rekvisiitta
Arviointi (2 t)	<ul style="list-style-type: none"> • työskentelyn laadun ja oppilaiden toimintaan osallistumisen reflektointi 	<p>Esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • itsearviointi • vertaispalaute • opettajan tekemä arviointi/palautteen antaminen

		• suullinen ja kirjallinen palaute

Luova kirjoittaminen

Luovan kirjoittamisen tunneilla tutustutaan kieleen ja erilaisiin teksteihin, leikitään niillä ja erityisesti kirjoitetaan itse tekstejä. Oppitunnit koostuvat lämmittelyharjoituksista, joiden tarkoitus on herätellä luovuutta ja tutustuttaa kielen ilmiöihin, kirjallisuuteen tutustumisesta ja siitä vinkkien keräämisestä sekä myös pidemmistä harjoituksista, joissa kirjoitetaan kokonaisia tekstejä, kuten runoja, satuja, novelleja tai näytelmäkohtauksia. Tunneilla luetaan myös toisten kurssilaisten tekstejä ja annetaan niistä palautetta. Luova kirjoittaminen kehittää oppilaan luku- ja kirjoitustaitoa, luovuutta ja mielikuvitusta, itsetuntemusta ja -luottamusta, sekä palautteen antamisen ja saamisen taitoja.

Vuosiluokka 7

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
Tekstien tulkitseminen T5–T9	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu erilaisiin, erityisestikaunokirjallisiin teksteihin ja niiden tyyliin ja ilmaisuun • eläytyy luettuun ja jakaa lukukokemustaan • analysoi ja tulkitsee erilaisia tekstejä • lukee muiden kurssilaisten tekstejä ja keskustelee niistä 	L1, L2, L4, L5, L7

<p>Tekstien tuottaminen</p> <p>T10–T14</p>	<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu kielen ilmiöihin, kuten äänteisiin, tavuihin, onomatopoeettisuuteen, rytmiin ja riimeihin •kehittää sanallista ilmaisuaan •kehittää mielikuvitustaan • harjaantuu tekstien tuottamisen prosessissa: ideointi, suunnittelu, toteuttaminen, viimeistely, palaute •kirjoittaa novelleja, runoja ja näytelmäkohtauksia •hioo oikeinkirjoitustaitojaan 	<p>L1, L2, L4 ,L5, L7</p>
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p> <p>T15–T17</p>	<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> •syventää tietämystään proosan, draaman ja lyriikan lajeista ja ilmaisukeinoista •oppii kaunokirjalliseen tekstiin liittyviä käsitteitä 	<p>L2, L4, L7</p>
<p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen</p> <p>T1–T4</p>	<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> •kirjoittaa joitakin tekstejä myös yhteistyössä parin tai ryhmän kanssa •harjoittelee palautteen antamista ja vastaanottamista ja suhtautuu kunnioittavasti toisten teksteihin 	<p>L1, L2</p>

Luovan kirjoittamisen arviointi

Luova kirjoittaminen arvioidaan suoritusmerkinnällä. Suoritukseen kuuluu portfolion kerääminen kurssilla kirjoitetuista töistä. Kurssi on hyväksytysti suoritettu, kun oppilas osallistuu aktiivisesti harjoituksiin, kerää portfolion ja kirjoittaa siihen saatesanat ja osallistuu palautetuokioihin.

ARVIOINTI

Oppimisen arviointi on **jatkuva**, monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti **sekä suullisesti että kirjallisesti** tietoa oppimisen edistymisestä ja oppilaan suoriutumuksesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia: **ennen oppimiskokonaisuutta oppilaille kerrotaan tavoitteet, työskentelyn eteneminen sekä arvioinnin perusteet. Arviointiin osallistuvat opettajan lisäksi vertaisryhmä, ja itsearviointilla on keskeinen rooli tavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa.** Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta – vuorovaikutustilanteissa toimiminen; tekstien tulkitseminen; tekstien tuottaminen; kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen – ovat oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. **Erityistä huomiota kiinnitetään kirjoitetun kielen käytänteiden omaksumiseen.** Arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. **Näihin kuuluvat esimerkiksi tuntityöskentely, esitykset ja esitelmät, kirjoitelmat ja kokeet.** Oppilaille tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan **hyvä** (8 / 2-), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan **hyvä** tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Luokka-asteilla 5–9 käytetään äidinkielen ja kirjallisuuden kaikille yhteisten opintojen arvioinnissa numeroarvostelua. Arvostelussa käytetään seuraavaa asteikkoa:

Numeroarvosana	Sanallinen arviointi	Sanallisen arvioinnin suomennos	Suomalainen arvosana
1	sehr gut	erinomainen	10
2	gut	kiitettävä	9
2-	gut	hyvä	8
3	befriedigend	tydyttävä	7
4	ausreichend	kohtalainen	6
5	mangelhaft	välttävä	5
6	ungenügend	hylätty	4

Liitteet

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen-ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu draamatoimintaan.

T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä</p>	<p>S2</p>	<p>Lapsille ja nuorille tarkoitettun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen</p>	<p>Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.</p>
<p>Tekstien tuottaminen</p>			
<p>T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana</p>	<p>S3</p>	<p>Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen</p>	<p>Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.</p>
<p>T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös</p>	<p>S3</p>	<p>Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö</p>	<p>Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kanta-aottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.</p>

monimediaisissa ympäristöissä			
T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

<p>tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia</p>			
<p>T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön</p>	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.
<p>T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen</p>	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8 / 2-) oppimäärän päättyessä 9. vuosiluokan lopussa

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutus erilaisissa viestintäympäristöissä	Oppilas osaa toimia tavoitteen mukaisesti erilaisissa viestintäympäristöissä ja -tilanteissa, osoittaa ymmärtävänsä muiden puheenvuoroja ja osaa tarkkailla oman viestintänsä vaikutuksia muihin.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	Vuorovaikutus ryhmässä	Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja perustella sen uskottavasti. Oppilas ottaa toisten näkemykset huomioon ja tekee yhteistyötä heidän kanssaan vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmaisun taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	Kokonaisilmaisun ja esiintymisen taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään ja käyttää tavoitteen ja tilanteen mukaisesti kokonaisilmaisun keinoja. Oppilas osaa esittää sekä spontaanin että valmistellun puheenvuoron tai puhe-esityksen ja ottaa esittäessään huomioon yleisönsä ja käyttää joitakin havainnollistamisen keinoja.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa arvioida omia vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta ja nimetä kehittämiskohteita.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinnessa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	Tekstinymmärtämisen strategiat	Oppilas osaa käyttää tekstinymmärtämisen strategioita itsenäisesti. Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan ja nimetä kehittämiskohteita.
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas osaa käyttää ja tulkita ohjatusti erityyppisiä, monimuotoisia ja myös itselleen uudenlaisia tekstejä.

T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa tarkastella tekstejä kriittisesti, tunnistaa tekstilajeja ja osaa kuvailla joitakin, pohtivien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas ymmärtää, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja tarkoituseriä.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas osaa nimetä tiedonhaun keskeiset vaiheet ja tietää, mistä ja miten tietoa voidaan hakea. Oppilas osaa arvioida tietojen käytettävyyttä ja lähteiden luotettavuutta.
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä, käyttää keskeisimpiä käsitteitä puhuessaan teksteistä ja osaa liittää tekstit johonkin kontekstiin. Oppilas löytää itsenäisesti itselleen ja tilanteeseen sopivaa luettavaa, kuunneltavaa ja katseltavaa. Oppilas lukee useita kirjoja ja osaa jakaa lukukokemuksiaan.
Tekstien tuottaminen			
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	Ajatusten ilmaiseminen, tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito	Oppilas tuottaa ohjatusti myös itselleen uudenlaisia tekstejä, kokeilee erilaisia tapoja ja keinoja tuottaa tekstiä ja ilmaista näkemyksiään. Oppilas osaa kuvailla itseään tekstien tuottajana.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa ohjatusti tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä ilmaisutapoja.

T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	Tekstien tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa nimetä tekstien tuottamisen prosessin vaiheita ja osaa työskennellä niiden mukaisesti sekä yksin että ryhmässä. Oppilas antaa ja vastaanottaa palautetta teksteistä ja osaa arvioida omia tekstintuottamisen taitojaan ja nimetä niiden kehittämiskohteita.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	Kirjoitetun kielen konventioiden hallinta ja kirjoitustaito	Oppilas tuntee kirjoitettujen tekstien perusrakenteita ja kirjoitetun yleiskielen piirteitä ja osaa hyödyntää tietoa tekstejä kirjoittaessaan ja muokatessaan. Oppilas kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	S3	Tiedon esittäminen, hallinta ja eettinen viestintä	Oppilas osaa käyttää omissa teksteissään muualta hankittua tietoa. Oppilas osaa tehdä muistiinpanoja, tiivistää hankimaansa tietoa ja käyttää lähteitä omassa tekstissään. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa merkitä lähteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä, pohtia niiden merkityksiä ja kuvata eri rekisterien ja tyylien välisiä eroja.
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	Kirjallisuuden tuntemuksen, kulttuuritietoisuuden ja lukuharrastuksen kehittyminen	Oppilas tuntee ja ymmärtää kulttuurin monimuotoisuutta sekä osaa kuvata omia kulttuurikokemuksiaan. Oppilas tuntee kirjallisuuden vaiheita ja suomalaisen kulttuurin juuria. Oppilas tuntee kirjallisuuden pääajit ja on lukenut sovitut kirjat.

T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa kuvailla äidinkielen merkitystä ja suomen kielen piirteitä ja asemaa muiden kielten joukossa.
--	----	--	--

Helsingissä 4.6.2016

Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumista suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

[Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä](#)

Äidinkieli ja kirjallisuus

Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi äidinkielessä ja kirjallisuudessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki tavoitealueet ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa oppimistilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointitaitoja ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja kehitetään osana formatiivista arviointia.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppilaan äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena vuosiluokilla 7, 8 tai 9 paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetyn ja kuvatun tuntijaon mukaisesti. Päätösarviointi kuvaa sitä, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja niihin liittyvät päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Päätösarvosana on äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Oppilas on saavuttanut oppimäärän tavoitteet arvosanan 5, 7, 8 tai 9 mukaisesti, kun oppilaan osaaminen vastaa pääosin kyseisen arvosanan kriteereissä kuvattua osaamisen tasoa. Arvosanojen 4, 6 ja 10 mukaisen osaamisen kokonaisarviointi muodostetaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän tavoitteiden pohjalta ja suhteessa edellä mainittuihin päätösarvioinnin kriteereihin. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta. Työskentelyn arviointi sisältyy äidinkielen ja kirjallisuuden päätösarviointiin ja siitä muodostettavaan päätösarvosanaan.

Kriteerikuvauksissa alempien arvosanojen osaamisen kuvaukset sisältyvät ylempien arvosanojen kuvauksiin.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärä

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen							
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	Oppilas laajentaa taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa toimia itselleen tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia tavoitteellisesti ryhmissä ja tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti erilaisissa ryhmissä ja vuorovaikutustilanteissa.	Oppilas osaa toimia rakentavasti monenlaisissa ryhmissä, myös vaativissa vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta monipuolistama	S1	Oppilas monipuolistaa ryhmäviestintätaitoa	Ryhmäviestinnän taidot	Oppilas osaa kuunnella muita	Oppilas osaa ottaa toisten näkemykset	Oppilas osaa edistää	Oppilas osaa tulkita muiden puheenvuoroja

an ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan		itojaan ja kehittää taitojaan perustella näkemyksiään.		ja osallistuu keskusteluun. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun.	huomioon omassa viestinnässään. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä asiallisesti ja esittää sille yksinkertaisia perusteluja.	puheenvuoroillaan keskustelua. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä selkeästi ja perustella sen melko monipuolisesti.	ja niiden tavoitteita sekä säädellä omaa viestintäänsä tilanteen mukaan. Oppilas osaa ilmaista mielipiteensä tilanteeseen sopivalla tavalla ja perustella sen vakuuttavasti.
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin	S1	Oppilas monipuolistaa kokonaisilmäyksen taitojaan erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa.	Esiintymisen taidot	Oppilas osaa pitää lyhyen puhe-esityksen konkreettisesta, itselleen tutusta aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun yksinkertaisen puhe-esityksen Oppilas osaa ilmaista itseään selkeästi.	Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen ja kohdentaa sen kuulijoilleen. Oppilas osaa ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.	Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen vaativastakin aiheesta. Oppilas osaa ilmaista itseään monipuolisesti ja mukauttaa

							ilmaisuaan kuulijoiden ja tavoitteen mukaan.
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämiskohteita erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	Oppilas oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä ja tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämiskohteita.	Vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Oppilas osaa nimetä jonkin viestinnällisen vahvuutensa tai kehittämiskohtensa.	Oppilas osaa kuvata itseään viestijänä ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.	Oppilas osaa eritellä viestintätaitojansa sekä kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohteita.	Oppilas osaa arvioida viestintätaitojansa ja vahvuuksiaan ja pohtia, miten voitaitojaan kehittää.
Tekstien tulkitseminen							

<p>T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien lukemisessa, ymmärtämisessä, tulkinassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii tekstien lukemisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja ja oppii arvioimaan lukemisensa kehittämistarpeita.</p>	<p>Tekstin ymmärtäminen ja omien vahvuuksien ja kehittämiskohtien tunnistaminen</p>	<p>Oppilas osaa käyttää jotakin yksinkertaista tekstin ymmärtämisen strategiaa.</p> <p>Oppilas osaa nimetä jonkin lukemiseen liittyvän vahvuutensa tai kehittämiskohtensa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää muutamia tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Oppilas osaa kuvata itseään lukijana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohtia.</p>	<p>Oppilas osaa valita tekstilajiin sopivia tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Oppilas osaa eritellä lukutaitoaan ja kuvata vahvuuksiaan ja kehittämiskohtiaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää lukutilanteen kannalta tarkoituksenmukaisia tekstinymmärtämisen strategioita.</p> <p>Oppilas osaa arvioida lukutaitojaan ja pohtia, miten voi niitä kehittää.</p>
<p>T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii valitsemaan, käyttämään, tulkitsemaan ja arvioimaan monimuotoisia kaunokirjallisia,</p>	<p>Tekstimaailman monipuolistuminen ja monilukutaito</p>	<p>Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä eri muodoissaan.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää ja lukea erilaisia tekstejä mutta pitäytyy enimmäkseen itselleen</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää ja tulkita eri tekstilajeja edustavia tekstejä.</p>	<p>Oppilas osaa valita, käyttää, tulkita ja arvioida myös itselleen uudenlaisia tekstejä.</p>

kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä		asia- ja mediatekstejä.			tutuissa tekstilajeissa.		
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Oppilas oppii erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, oppii tekemään havaintoja asia- ja mediateksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.	Asia- ja mediatekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa poimia tekstistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa nimetä muutaman yksinkertaiselle tekstilajille tyypillisen kielellisen tai tekstuaalisen piirteen.	Oppilas osaa erottaa tekstin pääasiat ja kuvata tekstin tavoitteita. Oppilas osaa kuvata tavanomaisille tekstilajeille tyypillisiä kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.	Oppilas osaa eritellä tekstin tarkoitusperiä, kohderyhmiä ja merkityksiä. Oppilas osaa eritellä tekstilajien piirteitä ja kuvata niitä muutamien keskeisten käsitteiden avulla.	Oppilas osaa tulkita ja pohtia tekstin rakentamia merkityksiä ja arvioida tekstin vaikutuksia. Oppilas osaa analysoida tekstilajien piirteitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen ja arvioida tekstiä suhteessa sen tavoitteisiin ja tarkoitusperiin.

<p>T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla</p>	<p>S2</p>	<p>Oppilas oppii arvioimaan erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla.</p>	<p>Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys</p>	<p>Oppilas osaa etsiä yksittäisiä tietoja annetuista lähteistä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä muutaman lähteiden luotettavuuteen liittyvän piirteen.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tavanomaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä.</p> <p>Oppilas osaa kuvata käyttämiensä lähteiden luotettavuutta.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata tiedonhaun keskeiset vaiheet, etsiä erilaisia lähteitä ja hakea tietoa niistä.</p> <p>Oppilas osaa arvioida erilaisten lähteiden luotettavuutta ja käytettävyyttä.</p>	<p>Oppilas osaa toimia tiedonhaun vaiheiden mukaisesti.</p> <p>Oppilas osaa käyttää monipuolisia lähteitä ja hakea niistä tietoa tarkoituksenmukaisella tavalla.</p> <p>Oppilas osaa pohtia lähteiden luotettavuuteen ja tiedon käytettävyyteen liittyviä tekijöitä ja perustella omat lähdevalintansa.</p>
---	-----------	--	---	---	---	---	---

T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan, monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	Oppilas tutustuu itselleen uudenlaisiin fiktiivisiin teksteihin eri muodoissaan, monipuolistaa luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja jakaa niitä sekä syventää ymmärrystään fiktion keinoista.	Fiktiivisten tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas osaa selostaa yksinkertaisen fiktiivisen tekstin juonen ja nimetä joitakin fiktion keinoja.	Oppilas osaa kuvailla fiktiivisen tekstin piirteitä ja tehdä havaintoja fiktion keinoista.	Oppilas osaa eritellä fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan. Oppilas osaa käyttää erittelyssä muutamia keskeisiä käsitteitä sekä tunnistaa fiktion kielen ja ilmaisutapojen erityispiirteitä ja kerronnan keinoja.	Oppilas osaa analysoida fiktiivisiä tekstejä eri muodoissaan tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Oppilas osaa tulkita fiktiivisiä tekstejä ja pohtia fiktion monitulkintaisuutta.
Tekstien tuottaminen							
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan	S3	Oppilas oppii ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja	Monimuotoisten tekstien tuottaminen ja tekstin	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla	Oppilas osaa tuottaa erityyppisiä	Oppilas osaa tuottaa tavoitteen	Oppilas osaa tuottaa luovasti tilanteeseen ja

kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana		tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	tuottamisen taitojen kehittäminen	yksinkertaisia tekstejä. Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa tekstin tuottajana.	tekstejä ohjeiden mukaan. Oppilas osaa kuvata itseään tekstien tuottajana ja nimetä muutamia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.	mukaisia tekstejä. Oppilas osaa eritellä vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana.	tavoitteeseen sopivia tekstejä. Oppilas osaa arvioida vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana ja pohtia, miten voitaitojaan kehittää.
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa	S3	Oppilas oppii tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, pohtivia ja kantaa ottavia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja oppii valitsemaan	Tekstilajien hallinta	Oppilas osaa tuottaa mallien avulla yksinkertaisia ja konkreettisia kertovia ja kuvaavia tekstejä itselleen tutuista aiheista.	Oppilas osaa tuottaa ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää mallien avulla niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa pohtivia ja erilaisia kantaa ottavia tekstejä ja käyttää niille tyypillisiä keinoja.	Oppilas osaa tuottaa itsenäisesti erilaisia tekstejä ja käyttää monipuolisesti niille tyypillisiä keinoja.

ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja		kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja.					
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja	S3	Oppilas vahvistaa tekstin tuottamisen prosessejaan ja tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä vahvistaa taitoaan antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana.	Tekstin tuottamisen prosessien hallinta	Oppilas osaa ideoida ja tuottaa tekstiä mallien tai apukysymysten avulla. Oppilas osaa antaa niukkaa tai yksipuolista palautetta muiden teksteistä ja ottaa vastaan palautetta.	Oppilas osaa suunnitella ja tuottaa tekstiä sekä yksin että ryhmässä. Oppilas osaa antaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta satunnaisesti tekstien tuottamisessa.	Oppilas osaa muokata tekstin rakenteita ja kieliasua palautteen pohjalta. Oppilas osaa antaa rakentavaa palautetta ja hyödyntää saamaansa palautetta tekstin tuottamisen eri vaiheissa.	Oppilas osaa muokata monipuolisesti ja itsenäisesti tekstin ilmaisua ja rakenteita. Oppilas osaa antaa tekstien muokkaamista edistävää palautetta muiden teksteistä ja soveltaa saamaansa

ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana							palautetta kehittäessään tekstin tuottamisen taitojaan.
T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista, vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä sekä vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa	S3	Oppilas sujuvoittaa ja vahvistaa tekstien tuottamisen taitoaan käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen sekä syventää ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistaa yleiskielen hallintaansa.	Ymmärrettävän tekstin tuottaminen ja kirjoitetun kielen konventioiden hallinta	Oppilas osaa tuottaa yksinkertaisen tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas osaa käyttää yksinkertaisia virke- ja lauserakenteita sekä pääosin virkkeen lopetusmerkkejä ja isoa alkukirjainta virkkeen alussa ja erisnimissä.	Oppilas osaa tuottaa tekstin, jonka viesti välittyy pääosin helposti. Oppilas osaa jaksottaa tekstinsä ja kiinnittää huomiota virke- ja lauserakenteisiin sekä noudattaa useita kirjoitetun yleiskielen käytänteitä.	Oppilas osaa tuottaa tekstin, joka on helposti ymmärrettävä ja sujuva. Oppilas osaa jäsentää tekstinsä ja kappaleensa loogisesti ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin sekä noudattaa pääosin kirjoitetun yleiskielen käytänteitä tekstejä	Oppilas osaa tuottaa eheän ja havainnollisen tekstin. Oppilas osaa käyttää sidosteisuuden keinoja monipuolisesti, käyttää monipuolisia lause- ja virkerakenteita, kiinnittää huomiota tekstin tyyliin sekä noudattaa kirjoitetun

kirjoitetun kielen konventioista				Oppilas osaa kirjoittaa käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.		tuottaessaan ja muokatessaan. Oppilas osaa kirjoittaa sujuvasti käsin ja tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen.	yleiskielen käytänteitä.
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta	S3	Oppilas vahvistaa tiedon hallinnan ja käyttämisen taitojaan ja monipuolistaa lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa sekä harjaantuu toimimaan erilaisissa ympäristöissä yksityisyyttä ja	Tiedon esittäminen, hallinta sekä eettinen viestintä	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisen tiivistyksen luetun, kuullun tai nähdyn pohjalta. Oppilas osaa käyttää lähteitä mekaanisesti ja yksinkertaisesti teksteissään. Oppilas noudattaa	Oppilas osaa tehdä yksinkertaisia muistiinpanoja ja merkitä käyttämänsä lähteet mallin mukaan.	Oppilas osaa tehdä tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas merkitsee lähteet asianmukaisella tavalla.	Oppilas osaa yhdistellä omassa teksteissään useista lähteistä hankkimaansa tietoa.

toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.		tekijänoikeuksia kunnioittaen.		tekijänoikeuksia ja tietää, mitä yksityisyyden suojalla tarkoitetaan.			
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen							
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen	S4	Oppilas syventää kielitietoisuuttan ja kiinnostuu kielen ilmiöistä, tunnistaa kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtää kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia.	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä. Oppilas osaa nimetä muutamia tavanomaisia kirjoitetun ja puhutun kielen sekä arki- ja yleiskielen eroja.	Oppilas osaa havainnoida tekstien ja kielen piirteitä. Oppilas osaa kuvata kielen vaihtelua eri kielenkäyttötilanteissa.	Oppilas osaa eritellä eri rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.	Oppilas osaa analysoida tekstien, rekisterien ja tyylien piirteitä. Oppilas osaa soveltaa tietoa kielellisten valintojen vaikutuksista omassa viestinnässään.

merkityksiä ja seurauksia							
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan, nykykirjallisuuteen ja kirjallisuuden eri lajeihin, auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään sekä tarjota oppilaalle	S4	Oppilas avartaa kirjallisuusnäkemystään, tutustuu kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen sekä kirjallisuuden eri lajeihin.	Kirjallisuuden tuntemus ja lukuharrastus	Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden päälajeja. Oppilas on lukenut muutamia kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä, esimerkiksi novelleja.	Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden päälajien tyypillisiä piirteitä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä päälajeihin kuuluvista teoksista. Oppilas on lukenut osan lukuvuosittain sovitusta teoksista.	Oppilas osaa kuvailla kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta. Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden vaiheita ja yhdistää muutaman teoksen ja kirjailijan niihin. Oppilas on lukenut lukuvuosittain sovitut teokset.	Oppilas osaa analysoida kaunokirjallisuuden monimuotoisuutta osana kulttuuria. Oppilas osaa kuvailla kirjallisuuden vaiheita sekä niiden keskeisiä tyyli- ja kirjailijain piirteitä ja nimetä eri vaiheiden keskeisiä teoksia ja kirjailijoita. Oppilas tuntee monipuolisesti kirjallisuutta.

mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämyksen hankkimiseen ja jakamiseen							
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin, auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä ja tulemaan tietoiseksi omasta kielellisestä ja kulttuurisesta	S4	Oppilas tutustuu Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja pohtii kielellisen ja kulttuurisen identiteetin merkitystä.	Kielen merkityksen ja aseman hahmottaminen	Oppilas osaa nimetä Suomessa puhuttavia kieliä ja jonkin suomen sukukielen. Oppilas osaa nimetä jonkin suomen kielelle tyypillisen piirteen ja kertoa oman äidinkielen merkityksestä itselleen.	Oppilas osaa kuvailla suomen kielen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa nimetä keskeisiä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja kuvailla äidinkielen merkitystä yksilölle.	Oppilas osaa kuvailla Suomen kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä ja pohtia äidinkielen yhteyttä identiteetteihin.	Oppilas osaa pohtia kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden merkityksiä yksilölle ja yhteiskunnalle. Oppilas osaa eritellä suomen kielelle tyypillisiä piirteitä suhteessa muihin kieliin ja pohtia äidinkielen käsitettä ja merkityksiä identiteettien

